

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, v torek četrtek in soboto, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele ali v Ljubljani s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. Za tuje dežele za celo leto 12 gold., za pol leta 6 gold., za četrt leta 3 gold. 25 kr., a. v. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petitive vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovški cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“.

Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Slovenski jezik v kranjskem deželnem zboru.

Središče vse naše dvajsetletne politične borbe je ta točka, da bi pridobili našemu narodnemu jeziku javno veljavo. Zato se trudimo po novinah, po taborih, zborih. Za to je bilo stavljeno že tisoče prošenj, vprašanj in terjanj, in za to bomo moledovali, prosili in silili, dokler ne dosežemo, kar hočemo, namreč, da se naš narodni jezik, poroštvo našega narodnega žitja in obstanka, upotrebljuje pri nas povsod in povsod spoštuje. — Tako delajo vsi narodi. Le pogledajte Magjara. Kak hrup so zagnali, ko je te dni eden sam uradnik v Pešti svoje poročilo (in še to tikajoče se Reke, ne Magjarskega) nemški spisal. Kako skrbno varujejo svoj jezik povsod, v najmanjših napisih, v vseh društvih. In Hrvatje! Lansko leto so se brž naravnost pri ministru predsedniku Lonyay-u pritožili samo zato, ker so bile blankete telegrafskih uradov magjarski in nemški, a ne hrvatski tiskane. Celo magjaronski javni uradniki varujejo narodni jezik v uradih in pošiljajo nehrvatske spise nazaj. Čehi ljubosumno čuvajo, da se z njimi občuje češki. Vsak narod svoje ljubi in svoje spoštuje, posebno pa javnost ostro varuje čast svojega jezika, svetinje svojih dedov.

Kako pa mi Slovenci? Čujmo, kako se v krogih onih mož godi, ki so prvi poklicani varovati naš narodni značaj, narodnih poslancev čisto slovenske kranjske dežele.

Leta 1867 je pokojni dr. Toman v klubu narodnih poslancev kranjskih predlagal, da se vsi narodni poslanci zavežejo govoriti v zboru samo slovenski. Ta nasvet je bil sprejet, in dokler je Toman živel, tudi držan do zdaj. Pravila kranjskega narodnega kluba so ostra, glasé se: pokori se in ukloni se, ne imej svoje misli nego Costovo. A glede narodnosti slovenske ne veljajo več, to nam je zadnjič poslanec Horak dokazal.

Ta mož je namreč svoj govor govoril po germanski in tako praktično naš slovenski jezik še bolj zabacnil nego nemški Kaltenecker, ki je vsaj tudi nekoliko slovenski govoril, še bolj nego Dežman, kajti ta v odseku vsaj kodaj tudi slovenski govoril. Horak se usti, da je naroden. Že 38 let biva v Ljubljani, občuje s slovenskimi Ljubljančani, imel je prilike dovolj naučiti se narodnega jezika, je poleg tega rojen Čeh, tako, da celo nemški govoriti pravilno ne zna, kajti vsaka beseda izdaje Slovana. In vendar je nemčuril v zadnjih dveh sejah, nemškutarjem na posmeh in veselje. Če ima že mož tako trdo glavo, da se v 38 letih na Slovenskim kot Slovan nij mogel naučiti slovenščine, da si je prevzel narodno kandidaturu, naj bi bil v zadnjih sejah svoj predlog izročil enemu slovenskega jezika zmožnemu poslancu. Ali če je že hotel sam „govoriti“, naj bi bil švabsko stiliziran svoj govor dal temu ali onemu dolnjegimnazijalcu (če ga nij privoščil zetu g. Murniku), da bi mu ga bil predstavil. Časa ima mož dovolj, da bi se ga bil s papirja na pamet naučil. Sicer je bilo pa naučenje nepotrebno, kajti kakor je nemško več bral nego naučeno recital, tako bi bil tudi slovenski lahkobral, ka-li?

Gospoda slavna, to nijso malosti. Vaš pesnik Koseski vam poje: „Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti.“ Če ne bode

naša narodna slovenska stranka tudi praktično spoštovala to, kar zahteva od drugih, potem zaslužimo za smehovanje naših nemškutarških neprijateljev. Učesa trgajoči barbarizmi, s katerimi Costa, Poklukar, Irkič slovenščino in njeno gramatiko ob koleno lomijo v zbornici — vse to je odpustljivo, a javnega nemškutarjenja od poslancev narodne stranke Slovenci, katerim politika nij humbug, nikdar ne smejo brez ostre graje pustiti.

Deželni zbori.

Kranjski deželni zbor.

(6. seja 25. nov.) [Konec.] Po branem Razlagovem predlogu, katerega bode prihodnjič stavitelj utemeljeval, preide se na sledeči dnevni red:

Vladni predlog z načrtom postave o šolah realnih se izroči šolskemu odseku.

Pri poročilu finančnega odseka zaradi ustanovitve službe deželnega inženirja se vname debata med Kromerjem in poročevalcem Dežmanom. Kromer pravi, da bode glasoval za nasvet, ali da en sam človek ne bo zmagoval dela, ki je tu inženirju namenjeno. Pri tej priliki govori Kromer obširno o slabih cestnih odborih in cestah ter željo izreka, naj bi se skrb za ceste vzela občinam in zopet dala c. kr. političnim oblastem. (Nekega slovenskega poslanca je bil sv. duh Komerjevega absolutizmo-ljubja obšel, ker klical je: „dobro!“) Dežman je Kromerju dobro odgovoril, da bi pač morda iz praktičnega stališča, zdaj moglo bolje biti, da za ceste skrbi c. kr. pol. oblast, ali kaj takega sklepati bi se protivilo vsej današnji postavodaji in autonomiji.

Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt novega cestnega zakona se izroči obč. odseku.

Poročilo finančnega odseka o računskem sklepu kranjskega deželnega zaklada in njegovih podzakladov za leto 1871 bere Kromer, in dotični nasveti se potrdé brez debate.

Poročilo finančnega odseka o računskem sklepu zaklada za zidanje norišnice za leto 1871 se bere. Nihče se k besedi ne oglasi. Nasveti odsekovi se potrdé.

Poročilo deželnega odbora, da se ustanovi kmetijska šola na Kranjskem se po dr. Bleiweisovem predlogu izroči finančnemu odseku.

J. N. Horak nemški utemeljuje svoj predlog, da bi se postavno uravnali davki pridobitnih in gospodarskih društev osnovnih na principu samolastne pomoči. Predlog se izroči gospodarskemu odseku.

V odsek 5 udov za poročanje o volitvi dež. poslancev za glavno mesto Ljubljansko so voljeni dr. Zarnik, dr. Poklukar, vit. Zavinšek, Langer in Barbo. Ta odbor se precej konstituira in voli za prvomestnika dr. Zarnika, za namestnika Zavinška in za poročevalca Poklukarja.

Med sejo izroči dr. Suppan interpelacijo, zakaj se v bistriškem okraju tako brezobzirno davki eksekvirajo, da si je tam vsled velike uime plačevanje nemogoče in prošnja za odpis davkov z višjega mesta nij še rešena.

Prihodnja seja je danes v četrtek.

Štajerski deželni zbor.

(Izv. dopis.)

(11. seja 25. septembra.) Minister Stremayr je zopet onkrat nazoč; sicer je pa hiša slabo obiskana.

Cestni odbor poroča o nekterih cestnih zadevah. V okraju Weiz preložila in poravnala se bo okrajna cesta I. reda; stroški bodo znašali 41.000 gl., od katerih nese dežela 2 tretjini. Potem pride na vrsto postava, po kateri se privoli podvzetnikom mosta čez Savo pri Sevnici mitnino pobirati. Gg. A. Lenček, A. Smrekar in E. Kavčič osnovali so delniško društvo za zidanje tega mosta, ki so ga pripravljali po priloženem načrtu za svoto 36.600 gl. napraviti, ako se jim mitnina skoz 50 let privoli, in sicer od človeka 1 kraje., od živine 2 do 10 kraje. Po pretečenih 50 letih pa se zavežejo, most v popolno dobrem stanu brezplačno prepustiti tistim, ki bodo po tačas veljavni postavi dolžni, cesto in most za naprej združavati. Ker se v tej postavi govori o razdeljenju stroškov med Štajersko in Kranjsko, namestnik Kúbeck pa meni, da v postavi, katero daja ena dežela, ne sme govoriti o pogojih, ki bi se nalogali drugi deželi, se postava še enkrat vrne cestnemu odboru, da se prenaredi, ako se mu bo treba zdelo.

Dalje poroča cestni odbor o neklih prošnjah okrajnih odborov, med katerimi omenjam ptujskega, ki prosi, da bi se cesta med Ptujem in Krapino vzela med okrajne ceste I. reda. Cestni odbor nasvetuje to prošnjo odbiti; poslanec Herman pa predloži, naj se prošnja odda deželnemu odboru, da po natančni preiskavi poroča v prihodnji sesiji, Dokazuje, da ima Ptuj 123.000^o ceste preskrbeti; da omenjena cesta veže važen del Štajerskega s Hrvatskim, da se po njej mnogo lesa, drv, vina, žita itd. prevaža. Njegov predlog bil je sprejet.

Prihodnja seja v sredo 27. novembra. Na dnevnem redu bo poročilo šolskega odbora zaradi odpravljenja šolnine. Ker sta dva predloga, bo gotovo živahna debata.

Goriški deželni zbor.

(Izv. por.)

(5. seja 21. nov.) Dr. Lavrič poda interpelacijo, katera je našim bralcem iz zadnje številke „Slov. Naroda“ znana. Dr. Maurovich stavi nujni predlog, naj se sestavi spomenica do ministerstva, ki zahteva, naj se precej začne staviti železnica čez Predel; v to ime naj se voli odsek 5 udov. Pri prehodu na dnevni red utemelji Pagliaruzzi svoj predlog o razdelitvi občinskih zemljišč. Po nasvetu Winkler-ja se ta zadeva izroči posebnemu odseku 5 udov. Razne točke deželnega proračuna se potem po predlogu dotičnih odsekov sprejmejo. Na to se bere poročilo deželnega odbora, kako je vlada zavrnila prošnjo za prenaredbo državne postave od 27. julija 1872 ali za povrnitev tistih stroškov, katere prizadevajo goriški deželi italijanski odgnanci. Dalje poroča Dottori o peticiji tržiške občine, naj se jej odpusti dolg do c. kr. erarja za drva priskrbljena vojakom l. 1866, in predlaga, naj se deželnemu odboru naroči, da poda to prošnjo ministertvu, katero jo naj Nj. Vel. predloži. Pred koncem seje se v odbor za razdelitev občinskih

zemljišč volijo: Pagliaruzzi, dr. Abram, Winkler, Deperis, Maurovich. V odbor zaradi predelske železnice se izberejo: Ritter, Gorjup, Maurovich, Pagliaruzzi, Deperis.

(6. seja 22. nov.) Računski sklep gospinškega zaloge se potrdi po odborovem predlogu. Deperis poroča o prošnji nekaterih občin gradiščanskega in červinjanskega okraja za prenarredbo cestne postave. Prošnja se odbije. Winkler poroča o prošnji občine skriljske za dovoljenje razdelitve občinskih zemljišč. Prošnja se odvrne; ravno tako prošnja občine Škrbine, da bi se jej odpustil dolg 500 gl., katere je dobila leta 1866 na posode v podporo revnim prebivalcem. O prošnji cestnega odbora tominskega za podporo pri stavljenci cest kraj Bače in kraj Idrije se dovoli 4000 gl. za cesto kraj Bače in 2000 gl. za cesto kraj Idrije. Na prošnjo občin Golo-brdo in Senik za podporo, da se uravna cesta, ki ju veže na avstrijski strani, naroči se deželnemu odboru, naj zahteva od vlade, da se na državne stroške napravi cesta, po kateri bode občina Golobrdno lahko občevala z takrajnimi občinami na avstrijskih tleh in to zato, ker je prememba državne meje l. 1866 občinam poprejšnjo cestno zvezo vzela. — Študentovskemu boniškemu društvu na Dunaji se dovoli po predlogu dr. Lavriča 50 gl. podpore. Podpornima društvoma slovanskih in italijanskih študentov na graškem vseučilišču se dovoli vsakemu po 200 gl., torej skupaj 400 gl.

Dopisi.

Iz Ljubljane 26. nov. [Izv. dopis.] (Posojilo ljubljanskega nemškega „gemeinderata“.) Ljubljanski „gemeinderat“ je sestavljen iz mož, katerim poprej nij nikoli prav bilo, ko je bila večina v tem zboru slovenska, domača. Regljali so zdanji mestni odborniki noč in dan, kakor žabe v luži. Vsi nemški časopisi so narodnjake izpodkopavali in denuncirali na vse moči, celo sodnije so se prisiljene čutile na noge stopiti, to in ono preiskavale, čeravno potlej nijso imele kaj soditi.

Zdaj so naši zdanji „gemeinderatje“ dosegli to, po čemer so tako silno hrepeneli. Kazinska stranka nemških in ponemčenih birokratov zdaj na rotovži vlada, razdeljena v dva odseka: eden ki dekretira, drugi ki prikimuje. In kaj je ta „gemeinderat“ storil? Ne vem! Saj nemški časniki nemajo kaj povedati o delavnosti nemškega društva na rotovži, slovenskim novinarjem se pa skoro gnjusi govoriti o tej, po c. kr. vladi gojeni kliki in se pričakati ž njo.

Še le zdaj, ko so se gospodje na rotovži prepričali, da jim vse njih „ženijalne“ izdeje nič ne pomagajo, ker so se nemške fraze obrabile, zdaj jim naenkrat v glavo pade poldrug milijon goldinarjev našemu mestu dolga narediti! — S tem denarjem si hočejo svoj greben utrditi in milosti trositi svojem privržencem in revnim prijateljem na vse strani. Res je, da težko, silno težko je v sedanjem času neizmernih potrebščin — denarjev prisluziti si, ali prihraniti si. Pa to jih ne briga — za to jih nij skrb. Oni hočejo vse premoženje ljubljanske občine kakemu dunajskemu bankirju ali kaki banki zastaviti za en milijon in pol! To nameravajo. Skrb plačevati dolg — drugim prepuščajo — saj denasnjih „gemeinderatov“ bode težko kdo tisti čas dočakal, v katerem ima vsaj polovica dolga plačena biti!

Vidi se, da ta gospoda je prav lahke misli, ker jih nič ne ženira, kar tje v en dan silno velike sume denarja jemati. Smeli so in pogumni zadosti, da si pridržujejo ves na dolg prejeti denar po svoji umni „pameti“ potratiti. —

Mi pripoznavamo očitno, da Ljubljana ne sme zaostajati. Šole moramo imeti, ker brez teh nij mogoče blagostanja naroda podpirati, kar je živa potreba. Ali to moramo nemškim možem ravno tako očitno povedati, da zaupanja v „gemeinderat“ zdanji nemamo ne samo mi temuč ve-

čina meščanov. Še menj pa ko gre za to, tej kliki 1½ milijon v roke dati!

Ker je moment, da se nekaj važnega za napredek občine stori in velike dolgove dela, naj prej klika roko na srce dene, in vest jej bo rekla kar tudi poštenost zahteva: „Pojdi!“ Nove volitve naj se razpišejo. Važnost posojila bode iz volitev gotovo možé prinesla, kateri se bodo na pravem potu omejili, ali — zaobrnil.

Iz Bohinja 22. nov. [Izv. dop.] Delavni, pridni in pametni Gorenjci na Kranjskem so z velikim veseljem pozdravili dr. Razlagov predlog, naj se izbere poseben gospodarski odsek 7 udov, ki bode o predstojajočih premembah Jelovice poročal in nasvete stavil. Zadovoljno smo tudi brali govor dr. Razlaga, s katerim je svoj predlog utemeljil, in gospodarskemu odseku lep in ploden delokrog pokazal. Zdi se nam, da je dr. Razlag s tem začetek storil, da se bodo slovenski poslanci bolj začeli ozirati na materialni blagor od njih zastopanega naroda, kar so do sedaj preveč opuščali. Ne samo kranjskim, tudi štajerskim in drugim slovenskim poslancem se sme reči, da so v javnih zborih edino (?) skoraj za politične težnje se potegovali, pri tem pa pregostokrat prezrli materialne potrebščine slovenskega naroda. Z veseljem torej pozdravljamo čin dr. Razlaga in upamo, da si bodo vsi slovenski poslanci v bodoče v enaki meri prizadevali za materialni, kakor za duševni in politični blagostan Slovencev — učimo se v tem od Čehov!

Vsako prizadevanje mora imeti trdno podlago in naše narodno prizadevanje bode imelo tedaj najtrdnjši temelj, kadar bode prosti narod videl, da mu slovenska politika več gmotnega prida donaja, ko nemška. Človeški duh je v zemeljsko truplo vkovan in duh ne more dobro delovati, ako se truplo dobro ne čuti. Sicer je od vsakega razumnika spoznana resnica, da brez gmotnega blagostana nij duševnih plodov. Zgodovina ne pozna nobenega gmotno siromašnega naroda, ki bi se bil duševno visoko povzdignil. Gmotni blagostan rodi spoštovanje lasti in pravic, pospešuje nrvnost. Gmotni blagostan vzbuja človeku prizadevanje za lepo in blago, budi umetnost, širi vednost — sploh bogastvo in omika, eno na drugo delujete. Ako hočemo v resnici blago našemu narodu, skrbimo najpopred za njegovo materialno dobro, kajti tudi v politiki velja pregovor: „Krava pri gobcu molze“. Zato kličemo slovenskim poslancem in vsem rodoljubom: „Na materialnem polji skrbimo za narodov blagor — Hic Rhodus, hic salta!“

Iz Gradca 24. nov. [Izv. dop.] V „Slov. Nar.“, št. 128, pripoveduje Vaš dopisnik iz Ljutomeru od nekega učenca, katerega niti na 1. niti na 2. tukajšni gimnaziji nijso hoteli sprejeti zaradi v slovenskem jeziku spisanega spričala. Ker se mi je to čudno zdelo, popraševal sem pri dotičnih ravnateljstvih ter pozvedal, da pripovedana stvar nij istina. Prišla je gospá P. s svojim dečkom na 1. gimnazijo, pokazala ravnatelju in ta je brez vsake opazke dečka zapisal med učence ter mu naznanjal, kedaj ima priti k prejemnemu izpitu a nij ga bilo napovedani dan. Dotična P. je namreč se bila podala na 2. gimnazijo, kjer ji tudi ravnatelj nij delal nobenih opovir zaradi slovenskega spričala; dečko je bil sprejet med učence, delal prejemni izpit in študira še zdaj na tej 2. gimnaziji. Tedaj je gospá P. ali nalašč v Ljutomeru krivo poročala ali vsega nij razumela. Ravnatelj 1. gimnazije še celo, da si to za Gradec nij zapovedano, od vseh na njegovi gimnaziji učečih se dijakov, kateri so iz slovenskih krajev doma, odločno terja, da se mora slovenščine kot obligatnega predmeta učiti.

Iz Celovca 22. nov. [Izv. dop.] („Kärnt. Blatt“.) — Založnice. — Čitalnice. Sporočiti hočem zopet kaj novega iz Gorotana. Marsikdo poreče: uzrok temu, da se le malokdaj kaj sliši o naših bratih na Koroškem, je ta, da premalo delajo ali pa, da vse, kar se zgodi, priobčijo po svojem, v nemškem jeziku izhajajočem gla-

silu „Kärnt. Blatt.“ Prvo in drugo nij res. Narodno življenje tudi pri nas postaje gibčnejše in živahnejše; čem bolje nas pritiskajo, tem bolj se zbuja. Kar se pa tiče časopisa „Kärnt. Blatt“, o katerem marsikdo misli, da je ob enem glasilo slovenskih prebivalcev naše vojvodine, hočem tu nekoliko izpregovoriti. Vsadko naših dobro ve, da ovi časopis, posebno odkar ga ureduje pravi Nemec Hojsak, kateremu so bolj pri sreči zadeve nizozemske, švedske in portugijske nego naše domače, nij in se ne more in ne sme imenovati ob enem naš. Leto 1872. bode kmalu minolo in vendar nijsmo ni 10 vrstic brali o Slovencih v „Kr. Blatt“-u. Mi ravno ne zahtevamo, da bi posebno hvalisal naš napredek, naše narodne novosti — ali vsaj omeniti bi jih bil moral, ker ga večidel naši ljudje, naša narodna duhovščina z naročili podpira. Lepo je govoriti v programu, da se bode časopis tudi oziral po slovenskem in slovanskem svetu — ali obljubljenega ne izpolnovati je jako grdobno. Vjamejo se ovi način našinci na limance, ki končno vendar le pridejo do sklepa, da so bili zapeljani, za nos vodjeni. Vsak časopis avstrijski, naj si bode barve, katere li hoče, je omenil ter razpravljaj zadnje besede vse česti vrednega starčka Palackega — ali „Kärnt. Bl.“ še tega nij storil! Ako hočejo gospodje ta način spravo urediti med bližnjima narodoma Koroške, da vse, kar je slovenskega in slovanskega perhoreseirajo, naj pišejo za-se in naj ob enem beró za-se, nas pa naj puste v miru. Mi pa si tako ravnanje zabeležimo ter rajše v prihodnje slovenske ali vsaj v našem duhu pisane časopise podpirajmo, ker je to naša sveta dolžnost in le naš dobiček. —

Obe naši slovenski posojilnici in založnici v Bistrici in v Št. Jakopu vrlo napredujete; posebno v zadnji se delovanje kaj lepo in hitro vrši. Tudi po drugih krajih nameravajo narodnjaki ustanoviti enake zavode, ki so narodu v pravo korist ter v gotovo rešilo.

Narodna društva, posebno po deželi, se tudi v novo prično gibati. Zadnjič, to je 17. t. m., smo imeli tudi priliko opazovati vrlo napredovanje celovške čitalnice, ki je istega dne napravila veliko veselico. Pevski zbor je marsikatero narodno pesem krasno prepeval; dramatični prizor Stritarjev „Preširnov god v Eliziji“ se je na občno zadovoljnost izvrševal. Po besedi je sledila tombola, od katere čisti donesek se je koj odposlal podpornemu društvu slovanskih dijakov na univerzi v Gradcu. Omeniti moramo ob enem, da je v celovski čitalnici ustanovljena pušica za ovi zavod. Posnemajte ta način tudi druga narodna društva po Slovenskem. „Zrno do zrna pogaja, kamen do kamena palača,“ naj bode v enačih zadevah naše geslo. Veselico je sklenil mični ples.

Iz Pogleda v Istri. [Izv. dop.] (Stara cesta na Reko.) — Do l. 1865 šla je velika cesta iz Reke v Trst skozi Pehlin, sv. Matej, skoz Skalnico itd. Omenjenega leta pa se je storila nova cesta pod Kastvom, a stara se je popolnem zapustila. Razdelila se je dvema okrajnim predstojništvom — Volovskemu od Pehlina do Skalnice, a Novogradskemu naprej od Skalnice. Kar še spada pod Novigrad, je v primerno dobrem stanju, tudi nij toliko važna, ker se le malo po njej vozi; kar je pa spada pod Volovsko, je pa tako razdrta, da se bogu usmili. In ravno ta oddelek ceste od Skalnice do Pehlina (od Pehlina do Reke je mestna in lepa) je jako važna in neobhodno potrebna, ker je izključljivo glavni faktor blagostanja za občine Studena, Klana, Lisac, Skalnica, deloma Lipa, Marcell, sv. Matej itd., ki živi o trgovini z lesom, katerega voze v Reko iz cesarskega Dletva, iz Šneberske, Čubranske, Grobniške, Klanske, Studenske, Skalske šume — vsega po zgoraj omenjeni cesti, ker druge nij. Koliko gre lesa po tej cesti, najboj očitvidno kažejo številke velikosti šum zgoraj navedenih: Cesarsko Dletvo ima 1800 ralov, Klanska šuma okolo 4000

ralov, Šneberska okolo 20.000, Čubranska okolo 45000 — ostale po manje; ako se pristavi zdanja živabnost lesne trgovine, lahko se veruje, da se v poletnem času vidi voz za vozom, kakor na veliki cesti, in vendar že s edem let niti enkrat nij bila nasuta. Sicer je cesta na trdnem tnalu, vendarle so težki vozovi in silni dažji izorali take jarke in skopali jame, da se po cesti nij več mogoče voziti. Kmet ne plača rad cestne mavte, ali vendar so občani zgoraj omenjenih občin, videč, koliko se jim kvaré vozovi, koliko trpi živina, in kako so zmirom v nevarnosti, da se voz na nje zvrne, ter jih zmečka, ali saj kosti polomi — so naj prej prosili pri Ponciji in Pilatu, ali zastonj, zato so vložili molbenico, naj se vsaj šranga stavi, voljni so plačati makar 16 novčicev od vpreženega para, samo, da bo cesta, dve mili dolga, v dobrem stanji — ali tudi to zastonj! C. kr. okrajno glavarstvo je res pozvalo zaupnike posameznih občin, naj izberó cestni odbor; ali ker se je za ves okraj samo eden cesten odbor volil, pridobile so z večino glasov občine Liburnske, Volovsko, Leprinae, Lovrana, Moščenica, Berseč, in izbrani so bili v cesten odbor samo možje iz Liburnije, ki omenjene ceste morda nikdar videli nijso — gotovo pa je, da po njej nikdar ne voze, zato se za njo brigajo, kolikor za lanski sneg. Odbor že obstoji leto dan, in vendar še sedaj cesta niti za en seženj nij nasuta. V tem predmetu bi imelo c. kr. okrajno glavarstvo lepo polje delavnosti, da bi dotične občine vsaj za denar dobile cesto, katera jim je potrebna za trgovino, kakor ribi voda. Ali čini se nam, da je pri omenjenem glavarstvu premalo akcije in preveč birokratičnega šlendrijana. Tudi Kastavsko občinsko glavarstvo bi moglo in moralo kaj pomoči in na ikakov način provideti, da se cesta, katera gre vsa po fleh občine Kastavske, vsaj toliko popravila, da bi se moglo brez nevarnosti življenja po njej voziti — sedaj je le še za koze in mulce pripravna! Ali tudi to glavarstvo nehaje za korist svojih občanov, saj nam nij znano, da bi bil sedanji obč. glavar kedaj šel cesto razgledavat, premda so se nekateri župani že dosti pritoževali — ali brez koristi! Dragi poglavarji, ako bodele tako nehajno skrbeli za korist svojih občanov, ne potožite se, ako gine zupanje do vas, in se izgublajo vaše simpatije! S samimi lepimi frazami, bogme, se ništa ne učini; delati je treba, kdor je pravi rodoljub — tukaj pa še dobre volje ne vidimo!

Iz Pešte 24. nov. [Izv. dop.] Parlamentarni škandal, zbivši se 18. t. m. v našem drž. zboru med Lonyayem in Csernatonyem, je „Slov. Nar.“ samo na kratko omenil. Jaz ga bom malo pobliže razsvetil. Stvar je celo enostalna. Csernatony očital je Lonyayu, da je svojo dostojanstvo kot predsednik ministerstva v to zlo rabil, da se je obogatil, in sicer na državne stroške in na škodo davkaplačajočih državljanov obogatel, ter da je svojo sebičnost in svoje koristolovje nesel celo v svoja državna opravila! — Lonyay je na to, samo kot sumnjo izrečeno denunciacijo Csernatonya odgovoril, da si je svoje bogastvo neutrudljivim delom pridobil (več milijonov v dveh, treh letih!), da iz Csernatonya govori sama zavist, ter da ga zavoljo tega njegovega sumničenja enostavno zaničuje. Lonyayev odgovor je bil strasten, za ministerskega predsednika in za dostojanstvo drž. zbora nevreden in neparlamentaren, in kar je še najhuje: sumnjo koristolovstva ž njim raz sebe nij opral. Javno mnenje ga kot krivca spoznava, ter ga samo zavolj pomanjkanja dokazov oproščeva. Lonyay je za nas to, kar je Giskra za Cislajtanijo in Rauch za Hrvatsko: nečist značaj! Ta škandal je od meseca septembra že tretji v našem drž. zboru. „Magyar Ujsag“, katerega urednik je znani Košutjanec Helfy, prorokuje, da se bodo enaki škandali tako dolgo ponavljali, dok bo Lonyayevo ministerstvo na vladnem krmili. Čas je tedaj, da gre. Enakih parlamentarnih škandalov Evropa in svet nij več videl, od kar je Poljska država propala. Ugled celega Lonyayevega mini-

sterstva je podkopen, kajti njegova senca pada tudi na vse njegove soministre. Deakova stranka, katere emanacija je Lonyayevo ministerstvo, je v največji zadregi. Rada bi svojega moža s katonomim plaščem nesebičnosti zaodela, pa ne gre. Reforma pravi, da je Deakova stranka politična stvoritev, ki še nij izvrele, imajoča še zmerm mnogo drozge in sodre v sebi. Škandal od 18. t. m. je baje! njeno zadnje vzkipenje in očistenje. Bati se je pa, da v tej kemičnej raztvorbi sama v sebi ne bo zgorela, kar na zadnje ne bi bila nobena nesreča za našo državo. V to ime, da za prihodnje enaki škandali ne bi več mogoči bili, sklenil je klub Deakove stranke vlado pozvati, da predloži drž. zboru revizijo opravičnega reda. Deakoveci misle, da bodo s kakim drakoničnim opravičnim redom svoj parlamentaren potop rešili, pa se motijo. Deakoveci in njih brate ustavoverce je zgodovina že obsodila. Ta parlamentarni škandal je uzrok, da se je gonja na elaborat hrv. kraljevske deputacije v nekoliko poglobila. Naša kraljevska deputacija je svoje delovanje s tem pričela, da se je pri Lonyayu v vseh tistih razpravah podučila, katere so se med našo in hrvatsko narodno stranko vodile še preden je hrv. kr. deputacija svoj elaborat predala.

Bankino vprašanje je tudi še zmerom na dnevnem redu. Vidi se, kako rada bi naša vlada svoje posebno „Zettelbanko“ imela. Zakaj? to pač nij težko uginiti. V vsakej denarnej zadregi bi morala banka za njo „denar delati“. Saj so tudi na Dunaji tako delali, ter na ta način refundiran državni dolg tako silno povisili. Neki naši časopisi kategorično zahtevajo, naj se naša država kako tako reši in odkriža dunajske državne banke. Če bi imeli od kod 80 milijonov goldinarjev vzeti, da bi se ž njimi Dunajske banke rešili, bi to že šlo, pa odkodi 80 milijonov goldinarjev vzeti? Za sedaj zahteva naša vlada, da naj Dunajska drž. banka svoje podružnice v naši državi v onem razmerji dotira, v katerem mi k razmirjenji skupnih državnih stroškov pridonašamo, t. j. v razmerji 32:68. Po merili tega razmerja bi se morale naše bankine podružnice baje za 10 milijonov goldinarjev više dotirati, nego so do sedaj dotirane bile.

Politični razgled.

V Pragi so Čehi pri mestnih volitvah skoraj enoglasno volili narodne kandidate. Ustavoverci se volitve nijso udeležili.

Klub čeških poslancev je odločil, da pasivni upor v šolskih vprašanjih ne spada v narodni program, torej se morejo občine in ekraji po svojih sklepih ravhati. —

V gališkem deželnem zboru je pri adresni debati govoril Lavrovski, naj se preide na dnevni reda z federalističnim motiviranjem. Skrinjski govori za adresno, pravi da Poljaki takega poravnjanja kakor so ga jim v državno-zborskem elaboratu ponudili, ne smejo sprejeti; ravno tako so direktne volitve škodljive in nesprejemljive za Galicijo. Adresa naj se cesarju pošlje, ker je krona ona vez, katera državo spaja. Knez Čartorjski pravi, da je adresa premalo ostra in premalo proti vladi, za to nasvetuje naj se na dnevni red preide, sicer pa bode stavil on dopolnilne nasvete. Adam Sapieha in Vodzieki govorita proti adresi a ostro proti vladi, ki neče potrjevati sklepov zborovih. Groholski je proti federalizmu. — Končno se adresa nespremenjena v zboru potrdi.

Ogerski državni zbor je obravnaval Korizmičev predlog, naj se opravični red zbora popravi. Voditelj leveice Koloman Tisza izreče, da bode leveica za predlog glasovala, ako se motiviranje opusti. Isto tako govori Hoffmann. S tem je razpor vsled Lonyay-Csernatonyjevega škandala poravnal. (Glej dopis iz Pešte.) Csernatony prosi zbor, naj pozabi njegovo nedostojnost. Ministerski predsednik Lonyay se tudi opravičuje. Nasledek nedavnih dogodkov v ogerskem parla-

mentu pa utegne biti novo ministerstvo. Govori se že, da je Lonyay prosil za demisijo in imenuje se mnogo imen za novo ministerstvo, posebuo Sennyey, Csengery, Zichy.

Na Francoskem so stvari jako ozbiljne. Vsak čas se more prigoditi, da se prt med vladalcem Thiersom in med monarhično večino pretrga. In kaj potlej? tega nihče ne ve.

Iz Španije prihajajo poročila o novih krvavih uporih in neredih. V enem kotu vstane uporna četa karlistov, v drugem orožje dvigajo republikanci, v tretjem (Madrid, Barcelona in Murcia) se narod upira zarad vojaškega novačenja.

Razne stvari.

* (Slovenščina v vojski.) Naš slovensko-narodni živelj napreduje kakor v vse stroke in kroge, tako tudi v vojsko, eden najvažnejših stanov državnega življenja. Tako iz najzanesljivejšega vira vemo, da so bili oficirji v slovenskih regimentih (Kuhn, Maroičič in Hartung) pri zadnjem avancement-u prezreni — ker nijso bili slovenskega jezika dovolj zmožni, da si so bili starši in sicer zaslužnejši nego drugi v višje stopinje pomaknjeni. Ravno tako je nova uredba enoletnih prostovoljcev mnogo izobraženih, narodno povsem zanesljivih slovenskih mladih mož v vojsko porinila, kjer so dober kvas za vzbujenje narodnega duha. Pri denšnjem splošnem „poprusovanji“ moremo teh prikazni veseli biti, tembolj ker se baš v vojski ohranjuje največ pravi avstrijski duh. — Za razširjenje slovenščine v vojski si je veliko zaslugo pridobil g. stotnik Andrej Komelj, z izdajanjem svoje knjige „Bojna služba“, katera je v drugem natisu ravnokar v Celovcu izšla, kakor smo to že predzadnjič kratko povedali. Prvo izdanje so bili namreč vrli slovenski vojaki brž pokupili. Pisatelj je dobil od najvojvoda Albrehta in ministra Kuhna pohvalna pisma za svojo prvo knjigo. Priporočamo slovenskim vojakom in narodnim brambovcem živo to knjigo, ki se dobi po 40 krajcarjev iztis pri sledečih bukvarjih: V Ljubljani pri knjigovezu Miheljač-u, v Gorici in Celji pri Sohar-ji, pri Tilak-u v Gorici, v Mariboru pri Ferlineu in Novaku, v Celovcu pri Leonu, v Beljaku pri Ligl-u. Pri pisatelji samem (v Celovcu) naročena, velja le 35 kr.

* (Naš izvrstni skladatelj dr. B. Ipa-vec) v Gradcu je zopet zložil napeve nekoliko Jenkovim in Stritarjevim pesmim in sicer za 2 možka in 2 ženska glasa. Izvedenci, kateri so imeli priložnost slišati te najnovejše kompozicije našega marljivega rojaka, trdijo, da spadajo med najmičnejše umotvore domače glasbene umetnosti.

* (V spomin Preširna) napravljajo, kakor se nam iz Dunaja poroča, naši vrli mladi vseučiliščniki, sijajno slavnost.

* (Slov. slovstvo) Pri knjigovezu Miheljaču v slonovih ulicah v Ljubljani se dobi še nekoliko iztisov Jurčič-Stritarjeve „Mladike“, Jurčičevega izvirnoslovenskega romana „Deseti brat“, dalje Cegnarjeve prestave „Babice“, Koritkovih narodnih slovenskih pesnij, „Opis in zgodovina Trstra in njegove okolice“, „Pregled sveta“ (oboje spisal Godina-Verdelski) in večina v novjšem času izdanih slovenskih knjig. S poštnim povzetjem je tudi mogoče rečena dela dobiti.

* (Za prihodnjega ljubljanskega škofa) pravi „Laib. Zeitung“, da se imenujeta dva gospoda, namreč g. Kulavec, vodja Avgustineja na Dunaju in c. kr. dvorskega kaplana, in neki g. Dellabona, korar v Saleburgu. — Tudi mi smo obe imeni slišali večkrat, ali dozdej še g. Vidmar sedi in ne bode tako brž drugega treba.

* („Laibacher Tagblatt“) je na umiranj. Koncem aprila bode moral zarad velicega deficita prenehati svoje neslavno življenje, ako do tačas ne dobi koga, ki mu bo iz polne mošnjé nove krve vlij v suhe žile. Zdanji lastniki so se razprli in med soboj spuntali. Razlog je ta, ker so nemškutarji: eni še Avstrijci, eni (posebno

vnanji, priseljeni kričachi) pa že popolnem Prustjani in Bismarkovci.

* (Ljubezen in ječa.) Nekje na Notranjskem ima veljaven nemškutarski birokrat (kateri je imel včasih ne posebno časten „kot“ v našem listu) lepo hčerko, ki je v ljubezni užgana do nekega slovenskega mladeniča. Nedavno izgine ona hči iz očetove hiše, ko očeta nij bilo doma. Oče pride domu, ne najde hčere, misli, sumi, sklene, leti k svoji sodnji in da v svoji oblastnosti ljubega (kateriga zaradi narodnosti trpeti ne more) in — pismonosca (posrednika amorjevega) zapreti (!) češ, da sta ta dva kriva, da mu je hči ušla. Nek drug, tudi veljaven mož je komaj storil, da so uboga dva jetnika izpustili. Evo snovi za tragi-komedijo!

* (Čitalnica Vipavska) napravi v nedeljo 1. decembra v slavni spomin dr. Franceta Preširna besedo s petjem, deklamacijo, tombolo, in veselo igro: „Bog vas sprimi!“ Vse narodno občinstvo se vljudno vabi.

* (Koliko naša mladina spoštuje sama sebe in svoj jezik!) Iz Gorice se nam piše: Deželni zbor goriški je dovolil društvu slov. dijakov v Gradcu 200 gld. podpore, enakemu italijanskemu društvu tudi dve sto. Zanimljivo ali žalostno je pa to, da med tem ko so italijanski dijaki v svojem italijanskem jeziku prošnjo vložili, vložili so jo slovenski v tujem nemškem! In celo v goriški zbor! — Sram vas bilo gospoda mlada, če vi nemate krvi in česti, kako nepravilni smo od starcev jo terjati. Te forme nijso malosti! V zboru samem so se nad tem skandalizirali.

* (Društvo kranjskih zdravnikov) v Ljubljani ima v soboto 30. novembra zbor. Razen notranjih društvenih razprav so na dnevnem redu štiri znanostna predavanja. Predavali bodo g. primarij dr. Fux, dr. Ambrožič, dr. Pavlič, in prof. dr. Valenta.

* (Nemškutarsko-učiteljsko društvo) „kranjscher Lehrerverein“ je svoja pravila od deželne vlade potrjena dobilo in bode njegov organ, nemšk šolski list, baje izšel v kratkem. Dakle Gariboldi in Zima nameravata med našim učiteljstvom resno rovat v prusofilnem duhu, gotovo s pomočjo naše vlade, kajti stvar sama se držati ne more, ker manjka še vendar učiteljev, ki bi narodnost svojo izdajali.

* (V Škofji Loki) se je 24. t. m. odprla telegrafična štabija z dnevno službo.

* (Za loško-tržaško železnico) se zavzema koroški deželni zbor na predlog poslanca Frey-a. Predlog je izročen odseku 7 udov.

* (Brezobzirnost v Ljubljani.) Mestni magistrat je naročil razokuženje vsakovrstne nesnage, da se preteči koleri o okom pride in vsak teden po dvakrat se to godi na stroške hišnih posestnikov pri straniščih. Pomanjšanje smradu v marsikateri hiši je nasledek te pametne naredbe. Čuditi pa se je redki prikazni, da si sprehajalci že od „Slona“ mimo Maličeve gostilnice po Latermanovem drevoredju do železnice morajo skoro nosove tiščati, ker je posestnik njiv na levi strani pri sedajnem južnem vremenu razliti dal po obširnih planjavah nerazokuženo, smrdečo nesnago iz stranišč, ako ravno se tam vsak dan sprehaja ljudi na tisoče, kar je menda le za to mogoče, ker je ta posestnik sam eden izmed

mestnih očetov, ki bi z železnim vitrijolom za 20 soldov lahko bil ves smrad odpravil. Kdor misli, da smo nagajivi, naj ide sam prepričat se. Umni kmetovalci so gotovo za to, da se polje gnoji in če bi se to blizu Ljubljane izdatniše godilo, bi menj smradu po mestu in več poljskih pridelkov imeli, pa pri tem je vendar tudi — modus in rebus. Radovedni smo, ali bode magistrat tudi razokuženje teh Maličevih njiv ukazal.

* (G. dr. Žuža) imenovan je za pomagalnega zdravnika v deželni bolnišnici v Gradcu.

* (G. Andr. Alijančič,) dekan v Velikovi na Koroškem, tudi slovenski pisatelj, imenovan je za častnega kanonika krškega.

* („Wanderer“) bi dobro storil, ako bi si poskrbel v Gradcu bolje podučnega in bolj slovenski jezik znajočega dopisnika, kajti neugodno je prijateljem imenovanega, sicer vsega priporočevanja vrednega lista, brati o „državnih gimnazijah v Celji in Ptuj“, da bode „Matica“ izdala list „Slovenski učitelj“ itd.

* (Mramorni Frice v Gradcu.) Iz Gradca se nam piše: Včeraj sem se sprehajal po gospodskih ulicah in se oziral po šetajočih Gradčankah ter jih primerjal v duhu krasnoličnim Ljubljankam, končno sklepaje, da tako čistega teinta in takih belih zobčic nij najti na svetu, izven slovenskega in zlasti — izven Ljubljane; prosim, da mi ne zamerijo vse druge moje rojakinje — ljubeznjive so vse. V take prijetne misli utopljen pridem do blizu velikega trga, kjer vidim pred neko razsvetljeno štacuno kopico ljudi stati in gledati v okno. Mimogredé se tudi jaz vstavim in lejte no, med albumi, šartekami, papirjem, tinto in drugo šaro knjigovezalnega blaga stoji v sredi okna doprsni mramorni kip, menda Goethe-a, Schiller-ja, ali ker smo v Gradcu, Bismarka ali Moltke-a, kaj še? Vse višje, ko Bismark in Moltke, je slavni naš Frice iz Rotwein-a. Da, kolikor ga je do pleč, izsekan je iz belega mramorja; ponosno gleda pred se, kakor da bi klical vsemu svetu: Le sem pogledjte, jaz sem tisti slavni mož, katerega slava doni od Drave do Rotvanjšice. Samo, da mimogredoči Gradčani so tako nevedni, da zastoj ugibajo, kedo je razpostavljeni imenitni ta možak. Ko še gledam v okno, obstojita z menoj dva gospoda in eden kliče ves začuden: „Na, das is stark, der Brandstetter...!“ Wer, wer? vprašajo okolostojeci: „Na, der Brandstetter!“ reče še enkrat in gre in šel sem tudi jaz.

* (V Reki), prihodnjem magjarskem svetovnem pristanišču, se je kakor „Agr. Ztg.“ piše ustanovilo jezikoslovno društvo, ki bode svojim udom predavanje dajala v hrvaškem, magjarskem, nemškem, laškem, francoskem, in angleškem jeziku.

* (K smrti obsojena) je od višje sodnije v Gradcu kmetica Kačman, doma blizu Konjice, ker je na sv. večer leta 1871 svojega moža ubila. Okrožna sodnija v Celji je morilko vsled zagovora dr. Holzingerja obsodila samo na dva meseca ječe zaradi „prestopljenja brambe v sili.“ Dr. Holzinger rekurira v imenu obsojenice na najvišjo sodnijo.

* (Za Slovaka je to dosti!) Magjarsko oholost osvetljuje ta-le dogodek: V Pešti razvlastujejo nekoliko hiš in določujejo odškodnine za nje. Več hiš, ki nijso bile vredne nad 30.000 gl. se je plačalo s 100.000 gl. Hiša nekega Slovaka pa, ki je pozabil cenjevalcem kaj nakloniti, bila je kupljena za 35.000 gl., da-si je sam dal za njo

50.000 gl. in na popravke potrošil 15.000 gl. Ko se mož proti nizki ceni svoje hiše pritoži, odgovore mu magjarski cenjevalci: E, za Slovaka je to že dosti!

* (Pobarvana krava.) V vasi Luka, okraj Klanjac na Hrvaškem so prebivalci našli, da ima eden njihovih sosedov kravo, tako čudno črno kravo, da bela postane kadar jo dež opere. Vprašajo ga kje jo je dobil, in ker nij mogel nič gotovega povedati temuč je še zmešan bil, zapre ga goskoska in kravo dá županu v Luki v varstvo. Izkazalo se je v preiskavanji, da je krava ukradena iz hleva Štefana Bartoliča iz Vukovea pri Zagrebu.

Listnica uredništva. G. „m—“ v Celovei. Vedno drago; prosimo za objubljenje!
Listnica opravištv. G. L. S. v Š. v. na Koroškem. Prejeli.

Dunajska borsa 26. novembra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	66	gld.	—	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	70	—	—	—
1860 drž. posojilo	103	—	50	—
London	109	—	20	—
Kreditne akcije	339	—	—	—
Akije narodne banke	982	—	—	—
Napol.	8	—	70	—
C. k. cekini	5	—	16	—
Srebro	107	—	85	—

Franc Žizek,

doktor vsega zdravoslovja, operateur itd.,
stanuje (226—5)
v Gradcu, Maifredygasse Nr. 4.
Ordinira qd 8.—9. in od 3.—4. ure.

Naznanilo.

Advokat Janez Ogrinc,

c. kr. jub. okrožne sodnije svetovalec je v svojem novem stanovanju v **Kranju** odvetniško pisarnico v Kohovi hiši, štev. 191 v I. nadstropji ravnokar odprl. (238—1)

Oroslav Dolenc,

svečar v glediščini ulici,

priporoča slavnemu občinstvu — prav posebno visoko častiti duhovščini — svojo bogato zalogo sveč, ter obeta pošteno, naglo in ceno postrežbo. (235—2)
V Ljubljani, 20. novembra 1872.

brez zdravila

Na prsni in plućah

bolani se po naravnem potu tudi v obupnih in od zdravnikov za neozdravljive razglašeni slučajih radikalno ozdravljajo
brez zdravila.

Po natančnem popisu bolezni pove pismeno več

Dir. **J. H. Fickert**, Berlin.

Wall-Strasse No. 23.

Honorar 5 gld. a. v., ki se naj pismu priloži.

(162—24) brez zdravila

Nakup in prodaj kakor menjavanje vseh obstoječih

državnih papirjev, prioritetnih obligacij, sreček, železničnih, banknih in obrtniških akcijskih.

Reševanje kuponov,

Naročila za c. k. borso

se za gotovino ali navržek 10 % izvršujejo.

Vse vrste sreček

se proti plačilom v mesečnih obrokih od gl. 5 na višje prodajejo.

ROTHSCHILD & COMP.

Opernring 21,

DUNAJ.

(93—20) Deležni listi

za vse vzdigatve veljavni

brez daljšega doplačila.

40tine c. kr. avst. drž. sreček l. 1839 gld. 6.

20tine c. kr. „ „ „ l. 1860 „ 8.

20tine ogerskih darilnih sreček l. 1870 „ 7.

20tine turšk. železničnih sreček l. 1870 „ 4.

(36 vzdigatev veljavnih) . . . „ 4.